

Posudek na diplomovou práci

Lenky Frolíkové

Sluníčkové postavy: reprezentace ženství a mužství v časopise Sluníčko

Relevance analýz mediální produkce určené dětem je mimo diskusi a není jí nikdy dost, jak ostatně ukazují i alarmující zjištění této diplomové práce. Konkrétní volba časopisu Sluníčko je zde odůvodněná jednak pragmaticky (dostupnost starších čísel v archivu), jednak kvůli cílové skupině, která se po celé období jeho vydávání, na rozdíl od jiných, podobně zaměřených, časopisů pro děti nezměnila. Zajímavý rozměr dodává práci srovnání dvou (celých) ročníků – 1974/5 a 2015 -, vydávaných ve dvou politických režimech a časově od sebe vzdálených 40 let.

Teoretická část má funkční strukturu cíleně se vztahující k analýze, obsahuje relevantní koncepty genderových stereotypů, reprezentace z genderové perspektivy a mediální produkce pro děti opět z genderového hlediska. Velmi oceňuji diferenciaci koncepce genderových stereotypů do čtyř hledisek v teoretické i analytické části, kterou si autorka zvolila sama, a také zaměření na koncept moci. V představení kategorie gender chválím, že není redukována, jak tak často v diplomových pracích vidím, pouze na osobní rovinu genderového řádu, ale dobře artikuluje všechny základní znaky, roviny a mechanismy jeho udržování, těší mě také, že kromě konstruování samého se zabývá také konceptem jeho naturalizace. Autorka zároveň se všemi rovinami efektivně pracuje v analýze. Představení jednotlivých konceptů se opírá o širokou literaturu české i zahraniční provenience, zároveň ale autorka neustále vysvětluje relevanci uváděných konceptů pro vlastní výzkum, a to včetně odkazů na ty části analýzy, kde je daný koncept uplatněn. Je to neobvyklé a nadstandardní, a svědčí to minimálně o důsledné snaze o provázanost celé práce. Perspektiva předložené práce není však pouze genderová, ale autorka sleduje také interseksionalitu, což z Obsahu není patrné, zvláštní podkapitola je věnována pouze heteronormativitě. Autorka si však všímá také etnicity (barvy pleti zobrazovaných postav), třídy, věku i ableismu.

Co se týče „řemesla“, tato práce důsledně odkazuje, a tím, že u každého konceptu kombinuje množství zdrojů, odkazuje téměř za každou větou. Sepisování teorií tímto způsobem muselo být velmi pracné a nebylo ani nutné, neboť osobně preferuji odkazování na kováře místo na kovářičky (v tomto případě na české popularizátor(k)y). Ale na druhou stranu tento postup nepochybně svědčí o přehledu o české genderové produkci. Celkově je

teoretická část sepsána nadmíru svědomitě, je víc než zřejmé, že nebyla šita horkou jehlou. Důležitější však je, že prokazuje náležitě hluboké porozumění genderovým teoriím a jednotlivým konceptům – studium na katedře GS zde evidentně vyprodukovalo vzdělanou absolventku v oboru. Teoretická část je zakončena shrnutím základních nosných konceptů, což od diplomandek vždy požadují, a těší mě, že Lenka Frolíková i tento pokyn vzala vážně, shrnutí je sepsáno dobře.

Také metodologická část je sepsána přemýšlivě, obligátní představení paradigmatu dle Guba/Lincoln, jež nechybí v žádné diplomové práci, kterou jsem měla v ruce, je zde sepsáno reflektovaně, ve vztahu ke zvolenému tématu a výzkumné otázce. Celkově je metodologie popsána solidně a nadstandardně opět v tom smyslu, že se odkazuje na široké sekundární zdroje (nikoli jen na Hendla). Dobře je popsána technika analýzy dat a příslušné podotázky, kladené materiálu, zde je také blíže představen intersekcionalní přístup. I podotázky jsou dále operacionalizovány. Dále oceňuji, že se autorka zaměřuje také na „*absenci*“ – jak při tom postupovala, by mohla více přiblížit *u obhajoby*. Velmi dobře je zdůvodněn výběr pramene, je uvedeno několik významných kritérií. Pramen je také velmi podrobně popsán, každý ročník zvlášť, včetně například genderového složení redakce, struktury rubrik a podobně. V rámci popisu vlastní lokace mě zaujala reflexe vlastní moci coby výzkumnice schopné genderové analýzy.

Vlastní analýza je ve všech kategoriích provedena velmi důkladně a vnímavě, jednotlivé fenomény jsou skutečně rozloženy do širokých škál znaků, kterých si autorka všímá. U kategorie fyzický vzhled je velmi zajímavě a detailně pojednán také ageismus. Zjištění jsou vždy doložena odkazem na pramen, jsou také dobře komunikována se čtenářstvem, provázána s teoretickými východisky. Velmi zajímavé a přesvědčivě doložené jsou komparace mezi sedmdesátými léty a současností, zjišťující prohlubující se genderovou polaritu v současné době. Všechny čtyři základní kategorie jsou zpracovány stejně důkladně, s jemností analýzy (rozložení do velkého spektra znaků) a vnímavými interpretacemi. Autorka si také hlídá, aby se stejnou měrou zabývala femininitou i maskulinitou. Každá kategorie je uzavřena shrnutím.

Ze sumy identifikovaných jevů napříč kategoriemi se pak nápadně „vyloupily“ dvě vzájemně propojené centrální kategorie: které autorka pojmenovala jako „prázdné“ ženství“ a „kontrafaktuálnost“. Obě jsou víc než dostatečně podloženy a představují z hlediska (evidentně nereflektované) genderové politiky časopisu kulturně a politicky velmi závažná a škodlivá poselství. Ráda bych tímto zdůraznila, že předložená práce přesahuje obvyklý nálezný, že daný text obsahuje genderové stereotypy či archetypy, ale že tyto ústí jak v zakrývání

a deformování přece jen již diferencovanější současné reality (vyjádřené minimálně statistikami), tak ve vyhrocený sexismus v neprospěch dívek a žen nebo přinejmenším naprostou mediální bezradnost, co se týče reprezentace ženství. Předpokládám, že Lenka Frolíková u *obhajoby obě centrální kategorie vysvětlí a doloží*. Kromě tohoto nálezu ještě v kapitole Syntéza identifikuje napříč kategoriemi podobu základních znaků genderového řádu (jako polarita, androcentrismus a podobně) i dalších os nerovnosti v analyzovaném materiálu. Jazyk práce je kultivovaný a jazyková korektura téměř bezchybná.

Shrnutí: z výše uvedeného vyplývá, že předložená práce je nadstandardně zodpovědně sepsaná, svědomitá a pečlivá stejně jako přemýšlivá, promyšlená a vnitřně provázaná, s výsledky přesahujícími identifikaci stereotypů a identifikující společensky závažná poselství adresovaná nejmenším dětem. Nemám u této práce potřebu vytýkat jí nějaké drobnosti, neboť oceňuji poctivost celého výkonu.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji jednoznačně hodnocení výborně.

PhDr. Hana Havelková, PhD.

Vedoucí diplomové práce

V Roztokách 18. 9. 2016